

UTRINKI IZ ČRNEGA VRHA

Kmečki turizem in samoprispevek

Svoboda pesništva je Prešernu omogočila, da je zapisal, kako na turjaškem gradu raste hrast. Pa čeprav je bila to lipa, ki so jo posekali te dni. Toda v sonetu »Vrbi« vendarle ni mogel trditi da je rojen Ljubljčan, čeprav je njegov rojstni kraj od Ljubljane oddaljen le nekaj kilometrov več kot Črni Vrh nad Polhovim Gradcem. Pa vendar je slednji mali kraj še naš-ljubljanski.

Tu smo torej, na Črnem vrhu, eni najmanjših, ter od centra Viča najoddaljenejših krajevnih skupnosti naše občine. Razlika se po Polhograjskih Dolomitih, vzpenja se više in više, vse do viško-škofjeloške občinske meje. V osebni izkaznici te krajevne skupnosti, ki ne pozna zlovesče megle, ne smoga ter ki ima lastno vodovodno zajemlje kristalno čiste studenčnice, ki je ne zmanjka niti v najbolj sušnih obdobjih, še piše, da razpolaga s 36 km električnega omrežja, poleg občinskih še 49 km krajevnih cest ter 20 km telefonskega omrežja, po katerem so prav te dni pricینگljali prvi klici k 25 prijavitelcem.

O vsem tem nam je spregovoril Jože Setnikar, predsednik krajevne konference SZDL Črni vrh, kmetovalec, svojevrstni umetnik in edini Vičan, ki se je lotil kmečkega turizma.

»Že v prvih povojnih dneh,« je pričel Jože Setnikar z orisom aktivnosti krajanov, »samo s samoprispevkom in množičnim udarniškim delom pričeli širiti stare ceste ter graditi nove. Gradili smo jih,« pripoveduje, »z golimi rokami, saj ni bilo nikakršnih strojev, veliko pa je bilo tudi minerskega dela. Posebno v višjih predelih.«

Ljubljano in nazaj, Toda pri graditvi vse le ni šlo tako gladko, saj kakor je poudaril Setnikar, »predračun za vsa dela je pred petimi leti znašal osemdeset starih milijonov, zato smo se, kot tolikokrat poprej, odločili, da bo zapela udarniška pest. Dobil smo buldožer, vsa ostala dela pa smo izvajali sami. Ovinke smo sekali tudi do tri metre, največ pa smo izkopali 1.500 kubičnih metrov zemlje in ostalega materiala na enem samem ovinku. Na koncu smo za buldožer plačali Ljubljanskim mlekararnam »le« 25 starih milijonov s tem, da smo ovinke »oglodali« za okoli 50 odstotkov več, kot je bilo to predvideno po predračunu. »Poudarim naj še,« je dodal Setnikar, eden najbolj cenjenih krajanov, ki se dela tudi sam ni izogibal, »da smo tokrat kot tudi pri ostalih graditvah starih krajevnih cest, reševali vsa zemljišča vprašanja sami sporazumno ter do sedaj ni bilo še nikakršnih neprijetnosti.«

Toda promet se razvija iz dneva v dan in Črnovrhčani mislijo tudi na jutri. Tako so v plan za leto 1980 vnesli asfaltiranje kilometra dolgega odseka ceste skozi vas, kjer so objekti posebnega in splošnega družbenega pomena kot so šola, trgovina in podobno. Na to je ukazala tudi inšpekcijska služba, a je v vprašanju higiena hrane, otroci pa morajo biti vse dneve v zaprtih šolskih prostorih, da se ne dušijo v prahu. Načrti za realizacijo plana so že izdelani, seveda pa bo pomoč krajanov tudi to pot obilna.

V srednjeročnem planu te krajevne skupnosti lahko še preberemo nalogo za asfaltiranje celotne poti od Polhovega gradca do Črnega vrga. Vendar se že sedaj

lefon. V minulih mesecih so z mnogo volje in samopožrtvovanja postavili 20 kilometrov omrežja, te dni pa je tudi prvič pozvonil na 25 domačijah. Prvotno je bilo sicer prijavljenih več kandidatov, ki pa so bili neuslišani zaradi kroničnega pomanjkanja telefonskih števil. Da so bila prizadevanja občanov velika pove že podatek, da so poleg običajne tarife za napeljavo prispevali še nad 200 telefonskih drogov, ki so jih postavili sami.

Kot se krajan lahko pohvalijo z dobro samoorganiziranostjo zimske službe na krajevnih cestah ter dobro opravljenim delom občinskih komunalcev na občinskih cestah, tako jim teče voda v grlo glede prostorov krajevne skupnosti. Trenutno gostujejo v učiteljskem stanovanju v osnovni šoli, vendar bodo z uvedbo celodnevne šole ostali na cesti. Zato so gradnjo novega doma krajevne skupnosti zapisali v srednjeročni plan takoj za že omenjenim asfaltiranjem ceste skozi vas. Dom naj bi stal v bližini šole, poleg dvorane pa naj bi bil tu še prostor za potrebe civilne zaščite in pisarna krajevne skupnosti.

In kakšen bo jutri za kmeta?

Stane Gerjol je eden močnejših kmetov in vse tako kaže, da se bo ta tradicija nadaljevala tudi v prihodnji generaciji. Takole je pripovedoval: »Čeprav se je v zadnjem obdobju stanje v kmetijstvu zelo izboljšalo, je kmetovanje tu še vedno precejšen rizik. Letos nam je na primer kar dobro zagodla suša, tako da krmila ne bo

za vso zimo. Marsikatera žival bo odšla še nedopitana v klavnico, kar se bo vsekakor poznalo tudi na prirastku v prihodnjih letih. Posebno smo zapostavljeni hribovci, saj je strojno obdelovanje zemljišča marsikje nemogoče. Kdo bo krmil živino in delal na polju, če se poškodujem? Pšenice letos še za kokoši ne bo dovolj, krompirja pa le za pokušino. Sedemdeset kmetov, kolikor jih je danes v naši krajevni skupnosti, ima okoli štirideset traktorjev, kar je gotovo lepa številka. Toda kako dolgo bo še tako? Precejšnje število mladih se je že odselilo v mesto, v njihove hiše pa so se naselili vikendaši. Mnogi hodijo na delo v Ljubljano, kmetijo pa puščajo v nemar. Mnogi odhajajo tudi zaradi tega, ker si v domačem draju ne najdejo življenjske družice. Katera pa se še odloča za kmetijo, ko pa se zaveda, celodnevne garanje ter predvsem brez porodniškega dopusta,« je končal tovariš Gerjol.

Ob velikem samopožrtvovanju krajanov Črnega vrha za boljši jutri se čutijo nekako zapostavljeni, ko le stežka dobe različne regrese za krmila ob sušnih letih. Težko dojemajo, da za hleve posojila še nekako dobijo, za popravilo stanovanj pa nikakor ne. Če kmet najprej nakrmi živino in šele nato sebe, je zato toliko manj vreden, da si ne more obnoviti tudi doma? Takšna vprašanja si zastavljajo, ko s hrupavimi rokami vrtijo kozarček domačega češnjevega žganja na masivni jesenovni mizi, ko je že pozna ura in je živina že zdavnaj polegla. Tako mislijo tudi mladi, ki ta čas na vrhu zidane kmečke peči razmišljajo o kmetijskemu jutri.

Vas gre v mesto, pa gre tudi mesto v vas?

Andrej Selan

OB SREČANJH S STAREJŠIMI KRAJANI

Na Brezovici je bilo prijetno

Tudi letos sta krajevna organizacija Rdečega križa Brezovica in društvo upokojencev Brezovica-Vnanje Gorice-Kozarje pripravila srečanje starejših krajanov in tistih članov društva upokojencev, ki so dopolnili sedemdeset in osemdesetletnico.

Kljub temu da je bilo nedeljsko popoldne hladno in deževno, se je v dvorani brezoviškega vrtca zbralo večje število starostnikov in upokojencev. V imenu organizacije Rdečega križa je zaželel udeležencem četrtega srečanja dobro počutje predsednik organizacije Martin Istenič, slavljenec v društvu upokojencev pa je izročil skromna darila predsednik društva Ludvik Rahne.

K dobremu počutju, predvsem pa veselju vzdusju so prispevali tudi pevci brezoviškega moškega zbora pod vodstvom prof. Franceta Slabeta ter recitatorke osnovne šole.

Kot smo že omenili, je bilo na Brezovici to že četrto srečanje starejših občanov in upokojencev. To je le ena od akcij krajevne

organizacije Rdečega križa, ki je znana po tem, da ima nad 600 članov in članic, ki so voljni poprijeti za delo vsak trenutek. Tako so, od najmlajših do najstarejših, pokazali pri vsakoletni očiščevalni akciji in nič drugače ni bili tudi pri akciji NNNP 79, kjer so zbrali tudi večje število novih krvodajalcev, ki bodo ta mesec prvič dali kri.

Prav posebno pa so na Brezovici, veseli krepkega, stalnega in delavnega sodelovanja z učitelji v tamkajšnji osnovni šoli. Da bi bilo tako tudi v prihodnje, pravijo pri krajevni organizaciji Rdečega križa Brezovica.

Tudi upokojensko društvo, v katerem je okrog dve sto članov in članic, je delavno, znano pa predvsem po stalni skrbi za osamljene člane društva, člane, ki se znajdejo v težjem položaju.

Morda le še misel, da je številčna udeležba na takih srečanjih, najljubša nagrada organizatorjem.

STANE JESENOVEC

Jože Setnikar

Stane Gerjol

Tri četrte sredstev za ceste so dali krajan

Tovariš Setnikar ocenjuje, da je bilo »približno tri četrte vseh stroškov cest od povojnih dni do danes kritih s prispevkom krajanov, v denarno obliki, bodisi v obliki veliko udarniških ur.

»Leta 1955,« je nadaljeval, »samo pričeli napeljivati električno omrežje, prvič pa je posvetilo leto zatem. Tega leta smo se domenili za samoprispevek za postavitve celotnega omrežja.

»Odlučili smo se«, se pohvali tovariš Setnikar, »za tedaj astronomsko vsoto – milijon dinarjev. Poleg tega smo iz svojih gozdov prispevali vse drogove ter jih tudi sami postavili.«

Pred štirimi leti so razširili in dodelali ovinke od Zaloga do Črnega vrha, Danes na tej relaciji redno vozi Viatorjev avtobus, upravlja pa ga domačin Miha Plestenjak, ki se, kot pravijo, ne ustraši niti največje poledice in snega, tako da vsak dan prepelje preko sto krajanov na delo v

postavlja vprašanje dolžine asfaltne prevleka, saj gre poleg mnogih kilometrov tudi za velik izdatek.

Daljnovid že spomladi!

»Pa ne samo ceste«, hiti pripovedovati krajevni aktivist Jože, ali Košir po domače. »Električno omrežje ni več obremenjeno le z lučmi, kot na začetku. Tu so še številni gospodinjski stroji, pa slamoreznice, elevatorji, cirkularke in še bi lahko naštevati. Gre torej za močne porabnike, ki jih je iz dneva v dan več.

Tako smo sklenili dogovor z Elektro Ljubljana za postavitve daljnovidov od Črnega vrha do Srednjega vrha, kar naj bi izvedli že to pomlad. Kasneje bomo daljnovidne žice potegnili še na Pasjo ravan. Tudi za to so načrti že izdelani, odveč pa bi bilo posebej poudarjati pripravljenost na novi udarniški »horuk!«. Prispevali pa bomo tudi vse drogove.«

Ne glede na številne načrte in probleme je v sedanjem trenutku najaktualnejši te-

Udeleženci letošnjega srečanja na Brezovici s harmonikarjem Tomažem Novakom iz Vnanjih gor, ki je poskrbel za urico plesa!